

Kukorelly Endre

HOGY NEM ÁLLÍTOD MEG, AZ LÁTSZOTT AZON

(Regényrészlet)

(1)

Ha elvétálsz a Hubertusalleén a Herbertstrasséig, befordulsz a Koenigsallee irányába, úgy ötven-hatvan lépésnyire bal kéz felől, egy bozótos részen, a bokrok között keskeny ösvényfelére bukatsz. Térdig érő léckerítés rácsos kapuval, ki van írva egy táblára, hogy kutyát nem szabad bevinni.

Kutya kétszer átlósan áthúzva, fekete kutya-árnyképen piros iksz. Más táblákon védett madarakról és füvekről készült kifakult fényképek, részletes leírással. Bodzafák árnyéka, Berlin, 1996. június közepe. A hollunder bodzavirág. *Az ember regényt sző.* Ha elindulsz ezen az ösvényen, némi kanyargás után egy hosszúkás, vese alakú tóhoz jutsz. Ez is a valóság.

Ugyanúgy a valósághoz tartozik, a jobbik változathoz. A part bokrai közt padok, a tóban falevél, vízililiom és sötétzölden fénylő nyakú vadkacsák, a legegyszerűbb elrendezésben.

Legyen mindez a lehető legegyszerűbben elrendezve. Kora délután, olyasmi vegyesen árnyas-napos, eső semmiképp, ha kisüt, nem túlzottan meleg, és ha elborul, akkor, na jó, legyen érezhetően hűvösebb. Jól beszabályoztam, nem? Mert így valódi. Egész konkrétan, hogy úgy mondjam, teljes erővel az. Leülsz egy lekopott, az idő járásától repedezett, madárszaros padra, és akkor ez már körülbelül mégiscsak a valóság. Ha nem is kizárólag az.

Majdnem csak az, és nem kell, hogy minden mást kizárjon. Alig hihető vegyes zöld színek, ellenfényben fodrozódó víz, a padok körül némi szemét, benyomott oldalú berliner kindl sörösdoboz, rúzsfoltos szópókájú csikkek, egy piros, leeresztett vagy kipukkant luftbal-

lon. Némiképp, ezt *koell* mondanom, napsütéses, zöld, rúzsnyomos, tóparti éles szél- és vízszagú valóság, ide-oda úszkáló vad kacsafélék, elhajigált óvszerek, ilyesféle távoli motorhang inkább a valóság, és mindez az egész a ♥-en alapszik, a ♥ pedig egy jókora, kövér bálnán alapszik.

(2)

Anyámnak nem tetszettek a szép férfiak. De kifejezetten nem, úgy értve, hogy nem viccből, semmi átvitt jelentés, hanem direkt. Az apám fölöslegesen szép, nem tetszett neki. Teljesen fölöslegesen nem tetszett egyébként.

Mert biztos azért tetszett valahogy, nem létezik, hogy kicsit sem, inkább ez a tetszés nem tetszhetett. 1951-ben a szalámigyárban dolgozott, a Soroksári úton. Előbb a Gubacsi úti sertésvágóhídon a bélértnél, aztán a szalámiban, és olyan gömbölyűre felhízott velem, úgy kellett belegyömöszölni minden reggel egy autóba. Fölment körülbelül a duplájára miattam.

A bélértkecsitőből jött az illatozás, ahhoz hozzászoktak. Hozzászokásból egyébként is primán van eleresztve, ennek a meglehetősen elkényeztetett budai úrilánynak cirka ennyi maradt, szokjál hozzá. Hullámokban mozog a szag a levegőben, a szél egy tömbben megemelte, odébb teszi, mint hordár a csomagodat. Fél nyolcra bementek, akkor az egyik góré, valamilyen Tamás elvtárs, a párttitkár, felolvasta az adminisztrációnak a szabad népet. Olvas, értelmez, hangszóllyoz, kommentál, a lányok meg hátul röhécselnek.

Persze csak diszkrétén, és nem a szabad népen, hanem úgy általában bármin. Általában véve az élet, nem bírsz olyat elképzelni, amin ne. A Rita barátnőjével intézték a zsírszámolást, meg két szekrény formájú, válogatott fradista kenussal, no azok végképp nem tetszettek neki.

Legalábbis nem úgy. Hanem sehogy. Szépfíúk, anyukám hanghordozásával, pluszban a hozzá tartozó arckifejezés, fölényesnek mondható. Ritával iratokból lyukasztógéppel konfettit gyártottak, azzal hajigálták a kenusokat, azért nyilván nem épp nemtetszésből. Nem ám

az, hogy megnézzem a táskáját a kis nagyságosnak, közölte vele a portás. Ezt a *nemámot* minden áldott nap elmondta, ugyanis az anyám nyugodtan megpakolta a táskáját szalámidarabkákkal, hogy, ezt most kissé leegyszerűsíttem, legyen mit enni.

Ezek szerint lopott szalámvégeket zabáltunk vacsorára, picket és herzet, paprikást, nem paprikást. Egy hódolója fuvarozta a békebeli adlerján, reggel bekocsikázott vele a gyárba, délután hazahozta, akkora darab volt velem, alig fértünk el a hátsó ülésen. Egy zivatáros konfettizésnél berontott az irodájukba a valamilyen Tamás, Bolgár Tomi párttitkár, hogy mi folyik itt, mit karneváloznak, munkaidőben szórakozunk, magának katonatiszt volt a férje vagy volt katonatiszt a férje, erre anyukám meg én is, mintegy vele együtt megfogtuk a tintatartót, és közöltük a Bolgár Tomival, hogy idehallgasson, még egy szó, és repül ez a tintatartó. Megfogta, megemelte.

Nem nagyon emelt, inkább csekély mértékben. Azonban jól látható mérték. És közölte vele. És látszik rajta, hogy ez most itt nem a vita helye. Idehallgasson, ezt a szót szépen végigéneklí, igazán autentikus, ilyenkor nem bír tévedni, már régről amúgy is be van gyakorolva a tintatartó-emelgetés, emiatt rúgták ki a Veres Pálnéból is, még az antivilágban. Nem állítod meg az anyámat, ilyenkor nem állítod meg, az látszik rajta. Apámnak nem volt munkája, nála a helyzet az, hogy bejárt szorgalmasan a munkaközvetítő hivatalba, jelentkezett, mellékelte az életrajzát, aztán nem vitte túlzásba a csodálkozást, hogy nem veszik fel sehova. Nem vesznek föl, *úgysem* vesznek, közölte egyszer velem, arról ne is ábrándozzak. Föl vagy fel.

Mármint hogy egyetemre, ugyanis arról ábrándoztam egy reménykedősebb szakaszban, hogy fölvesznek az egyetemre, eléggé benne voltam ebben a *félben*, akkor úgy éreztem, mindenről és végképp lemaradok, ha nem. Egyetlenegyszer mondta, viszont ő is meglehetősen autenticitással.

Elég ennyiszor. Egy, az sok. Van olyan, amit egyszer hajszálpontosan megmondanak neked, és van, amit folyton, és az a folyton sem elég. Nem igazán tudom, mi a szép férfi(ban), nekem ez így nincs meg. A hatás megvan, mert az látszik.

A hatás látszik, ehhez csak nőket kell nézni. Egyébként máshoz se mást, méréshez mégis legjobb, ha nőket használsz, egyszerűen megmutatod egy-két nőnek az objektet. Működött is, spontán bejött, a lányok, akiket bemutattam apámnak, rendesen kijeleztek, megannyi precíziós műszer, egyből összekapták magukat, kivirultak, heves zizegésbe fogtak, amikor ott volt. Kék szemű. Anyám szerint ez is már eleve túlzás, a férje túlzott.

El van túlozva. Ugyanakkor meg, mintegy ráadásként, jó ember, de szó szerint véve, érzelmes, érzelgős és fárasztó. És az fárasztó. *A saját érzéseimtől* az. Állandóan *egy* puszit kellett neki adni, kurvára untam. Elmész mellette, és egy. Puszi.

Durr.

A középső szobában pasziánszozik, bejössz gyanútlanul, és durr. Előveszi a sublótfiókból a franciakártyát, asztalhoz ül, ezt iderakom, ezt meg iderakom, rakosgatott, istennek se jön ki neki. Kijön. Nem bosszankodik, mert szórakozik vagy mi, tölti az időt. Úgy teszi le a kártyát, a lapok csücskét odacsattintja az asztalhoz. A Háború és békét olvassa, amikor befejezi, egyből másba kezd, belefog a Tom Jones-ba nyolcadszor, vagy Ivanhoe, aztán megint Háború és béke. Öt óra után hazajött a bankból, átöltözött, felrakta a kávé.

Hazajön, kibogozza a nyakkendőjét, az öltönyét vállfára akasztja, bekapcsolja a villanymotort, csak azután teszi fel a kávé. Ha mindkét szál elszakad, kikapcsolja az orsózót, a motor lassan mélyülő hangon leáll. Jáááaa aaaoo o

óó

ó. Éjfél utánig mélyül. Hallgatjuk együtt a közvetítést, ha kikap a Fradi, dühöngök. Sírtam a tehetetlenségtől, annyira fájt, keservesen sírok a rádió előtt, szétverésre állunk a honvéd ellen, hét-kettő, mozi-ba mentünk volna a tizenharmadik kerületi kosútba, a meccsközvetítésnél sírtam fájdalomban. Most hagyjam ott a közvetítést? Lehet valami ennyire mindegy, hagyjam el őket, a veszteseket?

Jössz vagy nem jössz, kérdezte, hát ennyire mindegy neki? A hetvenhatossal áttroliztunk az Élmunkás hídon a Váci útig, egy megálló, kikapunktunk, szarrá vertek minket, lehetséges, hogy nem is zavarta az apámat?

Otthagyni simán a közvetítést, hagyni a halálos vereséget, moziba menni, ezt hogy csináltad? Finoman remeg az Élmunkás híd. Nem emlékszem, mit adtak. Valami filmet. Nem érdekl, vereség meg ilyesmi, győzelem, ezeken régóta túlkerült, nincs vereség. Külön. Nincs semmi, ami nem az, beleértve, ha győzöl. A Szondyból kikapnyarodunk a Rózsára, szemben a Podmaniczky utcai alagút a Vénusz-szoborral, föl a vasúti hídra a Nyugati pályaudvar fölé, gyalogolok apámmal kézenfogva. Innen lőtték a nagykörutat '56-ban. Elzörögnek mellettünk a trolik, finoman belengetik a híd szerkezetét. Rágyújtott egy öt éves tervre.

Kiütögeti a cigarettákat a papírtasakból, a tárcájába pakolja, akkuratusan eligazgatja, a tasakot összegyűri, a kályhába hajítja. Sose szerelt le. Hogy úgy mondjam. Valamilyen értelemben. Pontosan ezt nem bírta magával elintézni, úgy intézte el, hogy nem beszélt róla.

Mikor mégis beszélni kezdett volna, ha úgy alakult, mert úgy alakítottam, kis idő múlva abbahagyta a mondat közepén, felállt, átment a másik szobába, és nem tudom, mit csinált ott, mert nem mentem utána. Hanyatt feküdt az ágyon, kezét a tarkóján összekulcsolva, vagy olvasni kezdte a magyar nemzetet. A tervből kicsúszkálnak a dohányszálak, ahogy rágyújt, néhány szál az ajkához tapad.

Elrendezi a tárcáját, precízen, mint minden mást, bekattintja, a zakója felső zsebébe csúsztatja. A mozi büféjében virslit eszünk mustárral, az finom, sokkal finomabb vele virslit enni egy mozi előtti büfé pultján, mondhatni, tökéletes.

Vagy a városligetben, arról nem is beszélve. Kiföldalattiztunk iskolai évzáró után a vidám parkba, megeszek egy pár virslit. A pünkösdfürdői strandon sörözés is, *családi* boldog, bőrös virsli dupla adag mustárral, pikoló sör. Füstölögtek a gőzösök, tolat egy mozdony a Hámán Kató remízbe, ha megálltunk Hámán Kató fölött az Élmunkás híd korlátjánál, elborított a gőz.

Szombaton, hivatal után kijött Szentistvántelepre, felöltötte a lehetetlen formájú fecske fürdőgatyáját, ügyeskedett, hogy lehetőleg ne lógjon ki a töke, nekiállt kapálgatni a hagymát. Abbahagyja, a nyugszékben olvas, elalszik a tűző napon, leesett állal, mint egy hulla, és mindenféle hangokat ad ki magából. Mint egy nem hulla. Feküdt hanyatt, élvezte a nyarat, veszélyeseket reccsent alatta a nyugszék. Kilógott a töke.

Minden igyekezet dacára. Élvezem a nyarat, közölte. Néha a jobbik lábával visszapasszolta a labdát. Nem kommunisztázott. Bridzspartik előtt rendszeren kerül elő a téma, Miki és Lolcsi szidják a rendszert, hogy úgy mondjam, ez a rendszer, megjegyzéseket tesznek a zsidókra, anyám komcsizik, Kati néni is, az egész társaság, krenkolják az agyukat, ő meg közben írja a játszmákat egy füzetbe, három robber, némi flegmával, de igen gondosan, ezzel foglalja el magát. Néha annyit mond, hogy Loli.

Nem hagynád abba, Lolcsi. Nem komcsizik, és azt hiszem, hogy nem csak előttem nem. Vagy mi van. Mit higgyek. Szerinted hogy csináltad, és ha másképp gondoltad, miért nem úgy? Most én egyáltalában veled foglalkozok vagy magammal? Mégis, nem úgy lehet, hogy amíg nekem fáj, addig magammal foglalkozom? Nem hiszem, hogy ha neked fájna, én sziszegnék.

Egy május elsejei felvonulás után is virsliztünk, erre emlékszem, ehhez mit szólsz? A BER.BANK-tábla előtt volt a gyülekezés, és ahogy beindították teljes erővel a zenét, beleakadtam a legjobb hosszúnadrággal egy kiálló úszögbe. Úgy látszik, beszakadt a nadrágom, mindenesetre kihúzódott néhány szál a szövetből, erre emlékszem.

A nekiindulásra, hogy hirtelen mindenki elindul, egyszerre az egész felvonulás részleg, nekem meg tönkremegy a nadrágom. Voltunk mi ezek szerint május elsején felvonulni? Vagy csak szerettem volna? Azal foglalkozom felvonuláskor, hogy kihúzódott, a fene egye meg, a vadonatúj, sötétkék, direkt a tánciskola miatt csináltatott nadrágomból egy szál, mert beleakadtam a, mondjuk, BÜDÖS NEKI A NÉP feliratú táblából kiálló szögbe.

Mert nekidőltem a NÉPnek. Kitakartam belőle egy részletet. Május, papírzászlók, vattacukorszag, szívárványszínű porragacs. Benyitsz az előszobába, a vattacukor-gombolyagos hurkapálcikát betolod a nyíláson, és rácsapod az ajtót.

(3)

Az iskola édeskés búze összeszorítja a gyomrot. Ezt a fajta szorítást bármikor tudom reprodukálni, belépek egy tanterembe, azonnal beáll. Ennyi gyerek kipárolgása, régről maradék és legújabb, mindennapi, egyformára összeállt testszagok, kisfiú-, kislány- és félelemszag. Az udvaron gyülekezünk, legelső tanítási nap, vége a nyárnak, becsöngetéskor fölnyomul a csorda egy harmadik emeleti tanterembe. Ami történik velem, a helyzetnek, amibe kerülök, nincs köze ahhoz, amit csinállok. Nem csinállok semmit.

Hanem úgy van, hogy létezik bizonyos fajta rend, és azzal foglalkozom, hogy nem kerülgetem, nem próbálom megkerülni, de amikor lehet, nem figyelek oda. Ahhoz, hogy kikerüljem, valamit legalább meg kéne érteni belőle, és úgysem értem. Nem értem, mi működteti, mindenesetre működik, én meg úgyis azt teszem, amit a többi.

Mindent utánuk csinállok, anélkül, hogy tudnám, mit, így nem is nehéz. Inkább könnyű. Legkönnyebb feltételek, csak elindulsz, utána mész annak, amelyik legelől nyomul, és mindig nyomulnak legelől. Ezzel járulsz hozzá a működéshez. Vannak előtted, el tudod érni, hogy legyenek előtted, ennyit legkevesebb, hogy el tudsz érni, figyeljél. És ne nagyon maradj le.

Megpróbálok odafigyelni, sikerül is, bár nem értem, hogy mi, mert ugyan nem teljesen, mégis elbizonytalanítóan másképp van mindaz, ami van, mint ahogy előtte gondoltam. Nem is biztos, hogy elgondoltam, mégis mintha egyszer már ismertem volna, tudtam, hogy milyen, mintha ismernéd akkor is, ha folyton úgy alakul, hogy mégsem. Ez ugyanaz a forma, nem kell, vagy hogy is, nem érdemes ilyeneket megjegyezni. Semmiféle ismeretet elraktározni.

Vagy csodálkozni rajta. Lement a tananyag, lefeleltem belőle, felejtsem el, most másból fogok felelni. Másból felelek, amit, sajna, de való, nem tudok. Behúzom a fejem, mintha el tudnék így bújni, mások mögé, de nem tudok. Morzézok az idegességtől. Feláll a fütyim az idegességtől. Vajas kenyér zöldpaprikával, ezt pakolták uzsonnára, a kenyér rögtön megsavanyodik a nejlonzacskóban, azonnal, már csomagolásnál, úgy kezdi, hogy belesavanyodik, egyik szünetben sincs kedvem megenni, hazafelé beküldöm a kukába, rossz érzés.

Némileg rossz lelkiismerettel. Előbb még az Izabellában az egyik kapu alatt szétbontom a papírszalvétát, kiszedem a két szelet kenyér közül a parizerkarikákat meg a zöldpaprikát. Már eleve miért ilyen vastagra vágják a kenyeret. Azért, hogy hízzak meg. A parizert mégis begyűröm, kettéharapom és lenyelem a paprikát is, hozzáragadt a vaj. A vajhoz meg hozzáragadt a szalvéta, azt lekapirgálom.

Kidobtam a vajas kenyéremet, a trafikkal szembeni kapualjban bedobtam a kukába. Alumínium kukák voltak. Nem vagyok éhes, nem eszek, összeszárad az egész mindenség, úgyse tudnám lenyelni. Nagyszünetben igyekszem elolvasni a történelemleckének legalább az elejét. Próbálom elolvasni az első bekezdést. Elolvasom, és nem emlékszem, ez nem túlzás?

Nem kis túlzás? Nem emlékszem a leckére, egy mondatra sem, *szóval ilyen vagyok*. Emlékszem, csak nem tudom, mire, ezzel mit lehetne kezdeni? Szóval én milyen vagyok? Elolvasod, aztán majd úgyis elmondod szó szerint, hallod, ahogy a neveden szólítanak, fölállsz, és nem emlékszel rá, mégis szóról szóra elmondod a nem tudod, mit. Nem figyelek, mert, úgy látszik, nem tudok figyelni, pedig szeretnék, csodás volna, ha legalább meg tudnám jegyezni, amit olvasok.

Nem figyelek oda ezek szerint, csak arra bírok figyelni, hogy figyeljek. Délután fél kettőtől edzés, ez jó és nem jó, futballozunk, az benne a jó rész, az edzés mégsem jó. Nem is néznek felénk az edzők, nem törődnek velünk rendesen, nem jó, hanem vacak, nem örülök neki, zötyög kifelé a pályára a 75-ös trolibuszal, közben meg nincs kedvem.

Ahhoz, amit annyira szerettem volna, mindennél jobban. Ilyen fakózöld színű trikóban játszani, együtt más fakózöld trikósokkal, ezen a

pályán. Megyek a folyosón az öltözők felé a többivel, ezeket ismerem, megjegyeztem a nevüket, és lehetséges, hogy sejtelmem sincs róluk, de mi vagyunk, ennyi legalább biztos. Az nem biztos, hogy baj-e, ha nem tudom, kik azok a *mi*, akikkel vagyok.

Tök mindegy ahhoz képest, hogy velük vagyok, ezekkel a kis faszokkal, ehhez képest most valószínűleg minden mindegy. Ugyanaz a savanyú levegő, guggolok a savanyított tejszagban, szerencsétlenkedek a cipőfűzőmmel. Túl hosszú, áthurkolom alul, a talpam alatt, a stoplik közt, a bokámnál is, duplán megkötöm, akkor meg bazi nagy bog lesz elől, nyomja a rüszöm. Elestem, lejött a könyökömről a plezúr. Cafatokban jön le a bőr edzés alatt, és utána ráadásul még a tej, az durva. Kipakolnak a padikra csomó műanyag bögrét, kapunk tejet, meg kellene inni.

Kötelező inni egy pohár forralt tejet edzés után. Lenyelni, benntartani, valamit csinálni vele a bennmaradáshoz. Nekik van kedvük? Bírják nyelni, és nem hányják ki?

Simán megissza a Hargitai a forralt tejet, pillével együtt. Kitalálja azt a valamit vagy nem találja ki, csak nem issza meg, nincs mit kitalálni, hagyja a teli bögrét a tálcán, beteszi a pad alá. Otthagyja a padon. Kiönti a mosdóba. Nem önti sehova, hanem megissza, és könnyen előfordulhat, hogy az enyémet is meginná valamelyik proligyerek, ha mondanám neki.

Nem mondom, hanem inkább megiszom én is orrbefogós technikával, és próbálok közben nem levegőt venni, hogy ne érezzem az ízét. A pillét kisujjal félrekotrom, így, és lemegy. Le is ment. Ha úgy iszod, a pille barátságosan leválik a tejről, a bögre falához tapad. Kiselejtett cipő, súlyos, tojás formájú labdák, a pályán fekete salak, szénfekete por szállt, ahogy futkároztunk összevissza, ha elestem, lesodorta a tenyeremről meg a térdemről a bőrt, és én azt gondoltam, hogy nekem így mégiscsak megfelel, tulajdonképpen élvezem is.

Nem focizunk, hanem edzés, ehhez az egyesülethez tartozom, igazolt játékos, fölveszem a nyolcas számú mezt, gyönyörűen elkopott, agyonmosott dicsőséges zöld nyolcas, felnőtt méret, úgy lépkedek a folyosón, direkt csúsztatom a stoplit a kövön, mint a nagyok. Me-

gyek, mint az Albert. Az iskolában focizunk, az rendes foci, szünetekben az udvar betonján, tanítás után kiföldalattizunk a városligetbe, osztálykirándulásokon bármilyen lejtős, hepehupás mezőn nekiállunk. Bárhol bármivel.

Az Izabella utca járdáján egy kavicsal, tégladarabokkal, nincs, amivel ne, nincs hely, ahol ne. Az a kirándulás, hogy viszünk labdát, és akkor már csak annyi marad hátra, hogy találj megfelelő helyet a játékhöz. Minden mást a legkönnyebben elnyomó eufória. A telepen, nyáron, mindennap kora délutántól, amíg lehet látni a labdát. Edzés, az más, edzésre *járok*.

Nem játék, hanem be vagyok íratva, tagkönyves sportoló, és nem beíratás, hanem fölvettek, komoly rostálás után, csak nem jóízű a dolog, hanem rossz ízű. Langyos tejíz. Fölös. Nem boldog sportoló, másfajta mozdulatok, igyekezet, erőlködés, ügyetlenkedem, inkább kifelé megy, másoknak csinálom, a többieknek, az edzőnek, azoknak, akik nézik. Figyelnek, és nem tudom, mit figyelnek, ha néha igazán odanéznek, mindig a legrosszabb pillanatban, amikor ügyesebben csinálom, akkor nem. Nem engem lát. Én akartam ezt, otthagytam a vívást, és most tessék, ez van, és nem olyan. Miért nem játszom. Még akkor azt hittem, hogy ez játék, csak rossz játék, igazából meglepően sokáig.

Ez az a bizonyos boldogság, ha nem is mindig jön össze. Ha igazán játszom, az édes és veszélyes, alig tudok kijönni belőle, minden oda nem tartozóról a legveszélyesebb módon megfejtkezem, csak a megállás nélküli, órák hosszát tartó rohangálás okozta kimerültség hoz vissza. Későre jár, ideje hazamenni, már nem látod a labdát, kiszáll valaki, mások is, otthagyják a játékot, szétszéled a csapat, úgy lesz vége, hogy nincs vége. Véget ér, ezzel majd kezdjél valamit.

Jelenkor, 2002/11.

KUKORELLY ENDRE (1951, BUDAPEST) JÓZSEF ATTILA-DÍJAS ÍRÓ, KÖLTŐ